

Kasapların Kişilik Özellikleri

Eflâatun ADAM *, Gökhan DOĞAN *

ÖZET

Bu araştırmada kasapların kişilik özellikleri incelenmiştir. Hayvan kesimini meslek edinmiş, asgari 10 yıldan beri ve devamlı bu işi yapan kasaplarla, kontrol grubu olarak alınan hayvan kesilmesine soğuk bakan ve daha önce hiç hayvan kesmemiş olanların kişilik özellikleri karşılaştırılmıştır. Kasaplar genelde içe dönük, sosyal açıdan yükselme ve başarılı olma arzusu taşıyan, cinsel yönden de agresiv sekse eğilimli kişilik özellikleri göstermiştir. Bu durum, hayvan kesme fiilinin kasaplarda bir ruhsal doyum yolu olabileceği, latent agresiv dürtülerini bu yolla tatmin edebilecekleri şeklinde yorumlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Kişilik, kasapların kişiliği

Düşünen Adam; 1993, 6 (3):24-27

SUMMARY

In this reserach the personality properties of butchers, who has been working at least ten years continually, and a control group who has never slaughtered an animal has been compared. Butchers, in general, are introvert passionate for being succesfull and for taking higher status in society. Besides it is determined that they have a tendency towards aggressive sex. The act of slaughtering an animal is interpreted as being a way of psychic satisfaction and also a way of satisfaction of their latent aggressive sexual drives.

Key words: Personality, personality of butchers

GİRİŞ

Türkçemizde kasap, "yenecek koyun, sığır, vs. etini kesilmiş olarak alıp, perakende tüketiciye satan"a dendiği gibi, bu hayvanları kesene de "kasap" denmektedir (2).

Sözlüklerde "kasaplık" kelimesine bakıldığında iki anlamda kullanıldığını görüyoruz: a. kasabın işi, kasabın uğraşısı (mesleği), b. acımasızca davranan, kan dökücü kimsenin niteliği, hunharlık (1).

İngilizcede "butcher" ve "slaughter" kasap karşılığı olan sözcüklerdir. İngilizce sözcüklerde bu kelimelerin karşılığına bakıldığında şu anlamlara geldiğini görüyoruz: katil, cellat, cani, hayvan kesmek, boğazlamak, zalimce öldürmek, bozmak, berbat etmek, bir işi rezil etmek (4,5).

Sözcüklerdeki bu ikinci anlam gerçeği ne derece yansıtmaktadır? Çevremizde gördüğümüz ve yakından tanıdığımız kasapların pek çoğu sakin, nazik, kibar, hürmetkar, karıncayı ezmekten çekinen in-

* İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı

Tablo 1. Kasaplar ve kontrol grubunun eğitim düzeyleri

Eğitim düzeyi	Kasaplar	Kontrol grubu
İlkokul	% 50	% 50
Ortaokul	% 40	% 37.5
Lise	% 10	% 12.5

sanlar gibi görünmektedir. Böyle olmayanlar da elbette vardır. İnsanın, hayvan da olsa, bir canlıyı öldürmesi, hele hele kesmesi, herkesin kolayca yapabileceği bir iş değildir. O halde bunu iş edinenlerin, kasapların, bir kişilik özelliği, başkalarından farklı yanları var mıdır?

Tablo 2. Kişilik boyutları ile ilgili sonuçlar

Kişilik boyutu	Kasaplar	Kontrol	p
Etkinlik	% 34.9	% 64.9	< 0.05
Faal olmama	% 65.1	% 35.1	
Atılganlık	% 37.4	% 39.5	A D
Kontrollü olma	% 62.6	% 60.5	
Sosyalik	% 46.0	% 54.6	A D
Sosyal olmama	% 54.0	% 45.4	
Riske girme	% 49.1	% 45.8	A D
İhtiyatlı olma	% 50.9	% 44.2	
Kendini ifade	% 64.9	% 55.9	A D
Engelleme-ket vurma	% 35.1	% 44.1	
Derin düşünce	% 53.2	% 56.0	A D
Pratik olma	% 46.8	% 44.0	
Sorumluluk	% 54.9	% 55.0	A D
Sorumsuzluk	% 45.1	% 45.0	
Öz-saygı	% 73.2	% 81.2	A D
Aşâğılık duygusu	% 26.8	% 18.8	
Suçluluk duygusu	% 42.4	% 49.0	A D
Suçluluk duygusundan uzaklık	% 57.6	% 51.0	
Saldırganlık	% 59.2	% 43.7	< 0.01
Sakinlik	% 40.8	% 56.3	
Üstünlük	% 65.8	% 72.5	A D
Boyun eğme	% 34.2	% 27.5	
Başarı hırsı	% 73.4	% 68.6	A D
Hırstan yoksunluk	% 26.6	% 31.4	
İnsanları kullanma	% 56.0	% 58.2	A D
Duygu sezgisi (sempati)	% 44.0	% 41.8	
Seksüel doyum içinde olma	% 53.7	% 54.4	A D
Seksüel doyum içinde olmama	% 46.3	% 45.6	
Seksüel utangaçlık	% 11.5	% 21.6	A D
Seksüel serbestlik	% 88.5	% 78.4	
Fiziksel seks	% 53.0	% 33.4	< 0.05
Duygusal seks	% 47.0	% 66.6	
Agresif seks	% 40.4	% 24.7	A D
Seksüel davranışta sakinlik	% 59.6	% 75.3	

A D: anlamlı değil.

İşte bu çalışmada eti satan değil, hayvanı kesen kasapların kişilik özellikleri araştırılmaya çalışılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya konu olan kasapların yaş ortalaması 40.6, kontrol grubunun ise 40.4 idi. Eğitim düzeylerini gösteren tablodan anlaşılacağı üzere, deney grubu ile kontrol grubunun eğitim düzeyleri oranları birbirine yakındır (Tablo 1). Araştırmaya alınan her iki gruptaki bireylerin tümü evli idi. Araştırmanın asıl amacı olan kasapların kişilik özellikleri ile ilgili bulgular kontrol grubu ile karşılaştırılabilecek şekilde ve incelenen 17 kişilik boyutu bir arada gösterilmiştir (Tablo 2).

MATERYEL ve METOD

Araştırma 20 kasap, 32 kontrol grubu olmak üzere 52 kişi üzerinde yapıldı. En az 10 yıldır ve devamlı hayvan kesimi ile uğraşan kasaplar denek grubunu ömründe hiç hayvan kesmemiş kişiler de kontrol grubunu oluşturdu.

Bireylerin kişilik özelliklerini belirlemek amacı ile Eysenck Kişilik Envanteri'nin değişik kişilik boyutları⁽³⁾ ile ilgili sorulardan oluşan birer anket formu deneklere ve kontrol grubuna verildi. Araştırmanın bilimsel amaçla yapıldığı, anketi cevaplayanların isim ve adreslerinin gizli tutulacağı söylendi. Aynı özelliği belirleyen sorulardan kısa ve anlaşılır olan, ancak deneklerin testin değerlendirilmesi yönünde fikir yürütemeyecekleri sorular tercih edildi. Örneğin, etkinliği test ederken "aktif bir insan mısınız?" sorusu yerine, "asansörün gelmesini birkaç dakika beklemeniz gerekse merdivenleri çıkmayı mı seçersiniz?" sorusu, saldırganlığı test ederken "çocukken dövüştür müydünüz?" sorusu yerine "lunaparkta atış poligonu en sevdiğiniz yer midir?" şeklinde sorular seçildi.

Cevapların tutarlılığının kontrol etmek amacı ile bazı benzer sorular tekrar edildi. 17 farklı kişilik özelliğinin araştırıldığı ankette deneklerden soruları birkez okumaları ve ilk düşündükleri seçeneği işaretlemeleri istendi. Üzerinde düşünülerek yanıtı değiştirilen sorular geçersiz sayıldı ve araştırma kapsamına alınmadı. Ankette deneklere "evet", "hayır", "bazen" şeklinde 3 seçenek verildi. Sonuçlar student t testi ile istatistik olarak değerlendirildi.

TARTIŞMA

Kasapların kişilik özelliklerini tesbit etmek için Eysenck Kişilik Envanteri'nin 17 boyutu uygulanmıştır⁽³⁾. Tablo 2'de bunlarla ilgili veriler % ve p değerleri ile gösterilmiştir.

Kasapların büyük bölümünün (% 65.1) etkinlik özelliği göstermediği anlaşılmaktadır. Bunlar "hareketlilikten hoşlanmayan, çabuk yorulan, ağırkanlı" insanlardır. Acele etmeden, rahat yaşarlar, serinkanlıdırlar, dostlukları dinlendiricidir. Bu düşük etkinlik "içe dönüklüğün" bir özelliği olmaktadır. p değeri anlamlıdır.

Kişiliğin atılganlık boyutunda kasaplar, kontrol grubu gibi, düşük puan almıştır. Her iki grup da "sistematik, düzenli ve dikkatli davranan, plan yapmaktan hoşlanan, herhangi bir girişimde bulunmadan önce düşünen" kişiler olarak görünmektedir. Bu özellik de içe dönüklüğün bir göstergesidir.

Dışa veya içe dönüklüğün bir başka ölçütü de sosyalittir. Bu grup sorulardan düşük puan alan (% 46) kasaplar "birkaç özel arkadaş edinmeyi yeğleyen, insanlarla samimi olmaktan ve kalabalıktan hoşlanmayan, yabancılarla konuşmakta güçlük çeken" kimselerdir.

Kişiliğin riske girme özelliği yönünden kasaplar ortada bir puan toplamıştır (% 49.1). Bu itibarla bunların hem "riski göze alabilen hem de güvenceyi ve güvenliği tercih eden" kişiler oldukları söylenebilir.

Kendini ifade özelliğinde kasaplar yüksek puan almışlardır. Bu durum, kasapların "uçarı, duygularını abartmalı olarak açığa vuran" kişiler olduğunu göstermektedir.

Düşünce boyutunda, kasaplar kontrol grubunda olduğu gibi % 50'den fazla puan almışlardır. O halde her iki grup da, "fikirler, soyutlamalar, felsefi sorunlar, tartışmalar, spekülasyonlardan hoşlanan çok düşünen ve iç gözleme önem veren" kişilerdir. Bu da içe dönüklüğün bir işaretidir.

Sorumluluk duygusu ile ilgili sonuçlar kasaplarla kontrol grubunda eşittir ve baskın özellik olarak görünmektedir. O halde bunlar, "vicdanlı, güvenilir, sadık, ciddi ve belki aşırı titiz" kişilerdir. Bu kişilik boyutu ile de kasaplar içe dönük kişilik özelliği vermektedir.

Duyusal dengenin bir ölçütü olan öz saygı (kendini beğenme) ile ilgili sorulardan her iki grup da yüksek puan almıştır. Sonuç olarak kasaplar "kendilerinden ve yeteneklerinden çok emin, değerli ve yararlı olduklarına, başkalarının da kendilerini beğendiklerine inanan" kimselerdir.

Duyusal denge boyutunun bir ögesi de suçluluk ve günahkarlık duygusudur. Bu grup sorulardan düşük puan (% 42.4) alan kasaplar "ender olarak kendilerini cezalandıran ya da geçmişteki davranışları

için pişmanlık duyan" insanlardır. Kişiliğin saldırganlık boyutunda kasaplar kontrol grubunun aksine yüksek puan (% 59.2) almışlardır. P değeri anlamlıdır. Bu itibarla kasaplar "öfke nöbetlerine kapılma, dövüşme, şiddetle tartışma, istihza gibi davranışlarda doğrudan ya da dolaylı olarak saldırganlık gösterirler, saçmalığa, eleştiriye ve saldırının hiçbir biçimine dayanamazlar."

Kendini kabul ettirmek, üstünlük kurmak, saldırganlıkla yakından ilgilidir, ancak biraz daha uygarcı bir davranış biçimi sayılabilir. Yüksek puan alan kasaplara (% 65.8) "bazen güçlü kişiliğe sahip denir, bağımsız tahakküm edici, haklarını, görüşlerini, mutlaka başkalarına benimsetmek isteyen" kişilerdir.

Başarıya yönelmede yüksek puan (% 73.4) alan kasaplar, "hırslı, çok çalışkan, rekabetten hoşlanan, sosyal durumlarını geliştirmeye konusunda çok istekli, üretkenlik ve yaratıcılığa çok değer veren" kişilerdir. Kişiliğin insanları kullanma boyutunda kasaplar kontrol grubu ile hemen hemen aynı puanı almıştır. Ortalamanın biraz üstünde (% 56.0) puan alan kasaplar, "kurnaz, hesaplı, içten pazarlıklı, başkaları ile ilişkilerinde çıkarlarını ön planda tutan" insanlar olarak görülmektedir.

Kasaplar seksüel doyum sağlamada orta derecede puan alarak (% 53.7) "cinsel açıdan kısmen doyum-suz" izlenimi vermiştir. Seksüel serbestlikte yüksek puan (% 88.5) alan kasaplar, "cinsel konularda rahat davranan" insanlardır. Fiziksel seks sevginin bedensel yanına ve cinsel birleşme eylemine önem vermektedir. Yüksek puan alanlar, yatak arkadaşının iyi sevişmesine büyük önem verirlerken, az puan alanlar ruhsal nitelikleri ön plana alırlar. Kasaplar kontrol grubuna oranla yüksek puan almışlardır. P değeri anlamlıdır.

Kasaplar için "seks, özellikle de cinsel doyum her şeyden önemlidir." Saldırgan (agresif) seks, cinsel ilişkide düşmanlığı, yatak arkadaşını boyun eğere duruma getirmeyi ve büyük olasılıkla da küçük düşürmeyi ifade etmektedir. Bu tür düşünce ve duyguların cinsel ilişkilerde zaman zaman yer almadığını yadsımak olanaksızdır. Ancak bazı kişilerde bu durum daha sık görülür, yatak arkadaşına saldırganca

davrama eğilimi daha güçlüdür. Seksüel saldırganlık sorularından kasaplar düşük puan alarak "sakin sekse eğilimli" izlenimi vermişlerdir. Ancak kontrol grubu ile karşılaştırıldığında kasapların agresif sekse daha yatkın oldukları anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada 20 kasap, 32 kontrol grubu ile kişilik özellikleri bakımından karşılaştırılmıştır. Kasaplar, Eysenck Kişilik Envanteri'nin etkinlik, atılganlık, sosyallik, derin düşünce ve sorumluluk boyutlarında içe dönük kişilik özelliği vermişlerdir. Özellikle etkinlik boyutunda kontrol grubu ile aralarındaki fark anlamlı bulunmuştur.

Katılık, dikkatlilik-esneklik, yumuşak başlılık özelliklerini inceleyen alt kişilik boyutlarından üstünlük, başarı hırsı, insanları kullanma bakımından kontrol grubu ile benzer şekilde yüksek puan almışlardır. O halde, bunlar "kendilerini üstün gören, sosyal durumlarını geliştirmek isteyen ve başarı hırsı olan, kurnaz, hesaplı, içten pazarlıklı" insanlardır. Ayrıca saldırganlık özelliği yönünden kontrol grubuna kıyasla anlamlı yüksek puan almışlardır. Bu gibi kimşelerin "doğrudan ya da dolaylı saldırgan davranışları" söz konusu olacaktır.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, kasaplar genelde, içe dönük insanlar olarak dikkati çekmektedir. Yükselmeye ve başarı hırsı içindedirler. Kurnaz ve içten pazarlıklı insanlar gibi görülmektedirler. Kontrol grubuna kıyasla seks hayatında saldırgan davranışsa daha yatkın oldukları anlaşılmaktadır. Bunlar dikkate alındığında, kasapların hayvan kesme fiilinin kendilerinde bir ruhsal doyum yolu olduğunu, latent agresiv dürtülerini bu yolla tatmin ettiklerini söylemek mümkün olabilir.

KAYNAKLAR

1. Büyük Larousse. Sözlük Ansiklopedi, Gelişim Yayınları, 1986, İstanbul.
2. Demiray K: Türkçe sözlük ve Yazım Klavuzu. Milliyet 1990, İstanbul.
3. Köknel Ö: Kaygıdan mutluluğa kişilik. Altın kitaplar, 1982, İstanbul.
4. Redhouse sözlük. Milliyet, 1992, İstanbul.
5. Yeni Redhouse lügatı. Amerikan Board Neşriyat Dairesi. 1956, İstanbul.